

Märkliga bilder blir kuslig roman

Om konsten att skriva ett författarporträtt

I detta arbetsområde ska du utveckla din förmåga att:

- **läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften**
Du läser författarporträttet Ransom Riggs och Miss Peregrines hem för besynnerliga barn och analyserar vad som är typiskt för författarporträttets uppbyggnad, innehåll och stil.
 - **formulera dig och kommunicera i skrift**
Du läser en skönlitterär roman och skriver ett författarporträtt om författaren som skrivit den.
 - **söka information från olika källor och värdera dessa**
Du väljer ut och sammanställer material om författaren från olika källor som du bedömer som trovärdiga.
 - **anpassa språket efter olika syften och mottagare**
Du anpassar språket och textens disposition så att ditt syfte blir tydligt för mottagaren av din text.
 - **formulera dig och kommunicera i tal**
Du presenterar ditt författarporträtt muntligt inför klassen.
-

Många gånger läser vi böcker utan att ägna författaren en tanke. Personerna i boken lever sitt eget liv där innanför pärnarna och vi tänker inte så mycket på att någon har skrivit om dem och deras historia.

Samtidigt blir den där boken som du tyckte om ännu mer intressant om du tar reda på fakta om författaren. Hur kommer det sig att författaren har valt att skriva om det som berättas i boken? Vad har författaren själv för livshistoria och hur kan det ha påverkat bokens innehåll? Kanske förstår du till och med boken bättre om du känner till mer om författaren.

Författarporträttet

Så, nu är det dags att välja den där speciella boken av den där speciella författaren. Du ska inte bara läsa en bok, du ska sätta in boken i ett större sammanhang. Du ska få börja med att läsa författarporträttet av Ransom Riggs:

Omslaget till boken *Miss Peregrines hem för besynnerliga barn* pryds av ett äldre svartvitt fotografi. På bilden ser vi en flicka som svävar någon decimeter ovanför marken. En mycket märklig bild och synnerligen passande för innehållet, för *Miss Peregrines hem för besynnerliga barn* är en mycket märklig bok. Utspritt i boken finns dessutom ytterligare 43 märkliga fotografier. De flesta föreställer barn. Alla fotografierna är äkta och efter att ha läst ett tag förstår man att bokens handling är inspirerad av personerna på fotografierna.

Vilken fantastisk idé! Vem kan komma på något så genialt som att leta reda på underliga fotografier och sedan skapa en roman utifrån bilderna? Författaren heter Ransom Riggs. Han är född 1979 och bor i Los Angeles i USA. Ransom Riggs har studerat engelsk litteratur och film på universitetet. Han har skrivit manus till och regisserat flera prisbelönta kortfilmer. *Miss Peregrines hem för besynnerliga barn* är hans första roman. Tidigare har han skrivit en bok om Sherlock Holmes och en bok om sin fotosamling.

Ransom Riggs förklarar i en artikel i Göteborgsposten att hans stora intresse för gamla fotografier startade när han som barn tvingades följa med sin mormor på loppmarknader i Florida. "Florida är fullt av gamla människor vars prylar efter deras död hamnar på loppmarknader. Och gamla människor älskar att fynda så jag blev alltid medtvingad på sådant där. Det som räddade mitt förstånd var de här skolådorna med gamla fotografier."

Nu till boken. Huvudpersonen är 16-årige Jacob som växer upp i en välbärgad familj. Han är en vanlig kille, smart och känslig. Han vet hur han ska handskas med sina föräldrar och andra personer i sin omgivning för att få igenom sin vilja. Jacob har humor och är på alla sätt en person som det är lätt att känna sympati för.

Han har en mycket speciell farfar som han har en nära relation till. När Jacob var barn berättade hans farfar fantastiska historier om sin uppväxt, om kriget, om ett barnhem på en förtrollad ö och om monster som var ute efter att döda honom. Som barn trodde Jacob på historierna på fullaste allvar, men nu betraktar han dem som rena fantasier och hans farfar som "utflippad" som han uttrycker det. Men en dag ringer en upphetsad farfar och vill ha nyckeln till vapenskåpet som familjen har gömt. "De är ute efter mig, förstår du? Jag vet inte hur de hittade mig efter alla dessa år, men det har de gjort. Vad ska jag slåss med, en jädra smörkniv?"

Jacob åker ut till farfars hus och finner honom döende, svårt riven av ett vilddjur. "Åk till ön Jacob. Här är det inte säkert", säger farfar innan han dör.

Jacobs liv får nu en dramatisk vändning då han inser att hans farfars historier kan ha varit sanna. Han övertalar sin far att de ska resa till den ö utanför Wales i England där hans farfar

bodde på barnhem. Barnhemmet ligger i ruiner men Jacob hittar en väg in i en tidsloop där barnhemmet, med alla besynnerliga barn, fortfarande existerar. Resten av boken är en långsamt växande mardröm och som läsare vänder man blad i allt snabbare takt.

Boken är skriven i första person, det är Jacob som är berättare och det är hans upplevelser och tankar läsaren hela tiden får följa, så det finns inga parallellhandlingar i boken. Handlingen är kronologiskt berättad, förutom då Jacob går in i loopen. Då förflyttas han tillbaka till den tredje september 1940.

Författaren är duktig på att skapa stämning och bygga upp förväntningar. Det finns ingen möjlighet att lista ut vad som ska hända. Utvecklingen är helt oförutsägbart, så det är bara att släppa taget och låta sig dras med.

Det är en på alla sätt välskriven roman. Språket är ungdomligt och fantasifullt, bildspråket är nyskapande och träffsäkert. När farfar ringer om nyckeln till vapenskåpet har Jacob just byggt ett torn av blöjpaket i den affär där han arbetar. Tyvärr av fel blöjmärke. Riggs beskriver butikschefens reaktion så här: "Stay Tite, envisades hon och skakade beklagande på huvudet, som om mitt torn var en handikappad travhäst och hon stod med det pärlemorsförsedda pistolskaftet i sin hand." Detta är bara ett exempel på meningar där Riggs använder sig av oväntade och humoristiska liknelser ("som om mitt torn var en handikappad travhäst..."). Som läsare förstår man att Ransom Riggs haft roligt när han skrev boken. Så här svarar han i en intervju för Litteraturmagazinet på frågan hur det var att skriva en roman jämfört med hans tidigare faktaböcker: Det var mycket roligare och väldigt fritt. (...) Det fanns utrymme att leka på, och göra det jag gillar.

Miss Peregrines hem för besynnerliga barn kan betraktas som en fantasybok. Boken har flera av genrens typiska drag. Det finns demonliknande varelser i boken och även barn och personal på barnhemmet har övernaturliga förmågor. Ett annat typiskt fantasyinslag är att det finns en portal in till den tidsloop där barnhemmet fortfarande existerar.

Ytterligare ett fantasyinslag är den klassiska kampen mellan onda och goda krafter. Just kampen mot de onda krafterna är bokens viktigaste tema. Ett annat tema i boken är vänskap, den vänskap som utvecklas mellan Jacob och en av barnhemmets besynnerliga barn, Emma.

Däremot är det svårt att hitta något speciellt budskap i boken, något som författaren vill "lära oss" med sin text. Det skulle i så fall vara att vi inte ska lita på att världen ser ut som vi tror. Det finns många hemligheter som vi inte känner till.

Miss Peregrines hem för besynnerliga barn innehåller också ett av fantasygenrens vanligaste motiv: uppdraget. Jacobs uppdrag är att finna sanningen om hans farfars tid på barnhemmet.

Romanen kan i stil jämföras med de så kallade urban fantasyböckerna, där handlingen utspelas i vår egen värld. Huvudpersonerna beskrivs på ett realistiskt sätt men det finns en parallellvärld där övernaturliga inslag finns. Exempel på svenska fantasyböcker som kan jämföras med *Miss Peregrines hem för besynnerliga barn* är *Cirkeln* av Mats Strandberg/Sara Bergmark Elfgrén och *Udda verklighet* av Nene Ormes. Även de utspelas i nutida realistisk miljö med unga människor i huvudrollen.

Miss Peregrines hem för besynnerliga barn är en mycket annorlunda och nyskapande roman skriven av en författare som vi gärna läser mer av. Ett spännande författarskap har fötts!

Källor:

Miss Peregrines hem för besynnerliga barn. Ransom Riggs. Rabén & Sjögren 2013

“Det var inte meningen att det skulle bli en roman”, intervju med Ransom Riggs av Anna Lagerqvist för LitteraturMagazinet nov 2012

“Tim Burton-kuslig saga”, SvD Kultur 20130105

“Bortglömda bilder blev suggestiv bok”, Göteborgsposten 20121130

Bokförlaget Rabén & Sjögrens hemsida, Böcker och karaktärer

Wikipedia, artikeln “Ransom Riggs”

Så här skriver du ett författarporträtt

Författarporträttet bygger på att du har läst en bok och tagit reda på fakta om författaren. Du behöver också ha kunskaper om den genre som författaren skriver i. Det är också en stor fördel om du känner till andra böcker och författare inom genren, för då kan du jämföra den bok du läst med någon av dessa.

Syfte och innehåll

Syftet med författarporträttet är att du ska skriva en intressant och informativ text som bygger på dina personliga åsikter och slutsatser. Målet är alltså att ditt författarporträtt ska fånga läsaren samtidigt som det ger en bra bild av boken och författaren.

Kopplingen mellan författaren och boken

I din text ska du berätta lite om författaren, men du ska koncentrera dig på kopplingen mellan författaren och innehållet i boken. Det är alltid intressant att veta vilken uppväxt författaren har haft, för det kan ha stor betydelse för innehållet i författarens böcker. Även utbildning, arbetslivserfarenhet och personliga intressen kan vara viktiga för författarskapet. Ofta förekommer också miljöer som författaren känner till och händelser som författaren varit med om.

I författarporträttet om Ransom Riggs finns det lite bakgrundsfakta om författarens utbildning och arbeten, men vi får veta mest om Riggs intresse för gamla fotografier eftersom det har haft stor betydelse för innehållet i boken *Miss Peregrines hem för besynnerliga barn*.

Bokens innehåll och hur den är berättad

Du ska berätta det viktigaste om bokens huvudpersoner och handlingen, men du ska inte skriva en lång redogörelse av allt som händer i boken. Berätta bara så mycket att läsaren förstår vad det är för slags bok och blir nyfiken på den. Använd gärna citat från boken. Då blir kopplingen mellan din text och boken starkare.

Författaren till författarporträttet som du har fått läsa, gör på just det sättet. Efter en mycket kort beskrivning av huvudpersonen Jacob och hans viktiga relation till sin farfar, så används ett citat som både är dramatiskt och berättar om bokens fortsatta handling - resan till ön och barnhemmet. Det är farfars sista ord till Jacob: "Åk till ön Jacob. Här är det inte säkert."

Analys av boken

I ett författarporträtt ska det också finnas en beskrivning av hur boken är berättad. Använd dig av de här olika begreppen:

Berättarperspektiv

Med berättarperspektiv menas vems röst författaren berättar genom. Vem är berättare i boken? Är den skriven i första person (jag) eller är den skriven i tredje person (han/hon)?

Parallellhandling

Om vi i boken får följa flera personer parallellt så kallas det för parallellhandlingar. Får vi följa vad som händer en enda huvudperson eller växlar författaren mellan att berätta om flera olika personers upplevelser?

Kronologi

Berättas handlingen i tidsföljd, kronologiskt, eller finns det tillbakablickar i berättelsen?

Tema

Med tema menas författarens ämne för boken. Vanliga teman i romaner är att de handlar om kärlek eller kamp mot orättvisor. Bygger boken på ett eller flera teman?

Budskap

Med budskap menas det som författaren "vill lära oss" med boken. Hur vill författaren att vi ska tänka och handla efter att vi har läst färdigt?

Motiv

Med motiv menas typiska situationer (till exempel i ett svårt uppdrag eller en omöjlig kärlek), eller typiska personer (till exempel den elaka styvmodern eller det naiva barnet) som är vanliga i litteraturen. Finns det några tydliga motiv i boken som du känner igen från andra böcker?

Stil

Med stil menas vilket språk författaren använder sig av. Är språket enkelt eller svårt? Använder sig författaren av många person- och miljöbeskrivningar och mycket bildspråk, eller är stilen mer avskalad? Beskriver författaren verkligheten som den ser ut - alltså är

boken skriven i realistisk stil? Eller innehåller texten mycket känslor, fantasi och mystiska händelser - alltså är den skriven i romantisk stil? Tycker du att stilen i texten har påverkats av författarens bakgrund? Använd dig av citat för att ge exempel på det du påstår.

1 Uppbyggnaden i *Miss Peregrines hem för besynnerliga barn*

Gå igenom författarporträttet om Ransom Riggs och hans bok och skriv ner:

- ★ vem som är berättare i boken
- ★ om det finns någon parallellhandling
- ★ om boken berättas kronologiskt
- ★ vad som är bokens tema, budskap och motiv
- ★ vad vi får veta om stilen i boken

Hur "bevisar" den som skrivit författarporträttet att det vi får veta om bokens uppbyggnad stämmer? Ger texten exempel och citat som styrker det som texten påstår?

Bokens genre

Med genre menas den typ av böcker som boken tillhör. Vanliga genrer är deckare, fantasy och levnadsskildringar. Du kan läsa mer om olika genrer [här](#).

I författarporträttet av Ransom Riggs får vi veta att *Miss Peregrines hem för besynnerliga barn* är en fantasybok. Den innehåller flera typiska fantasyinslag som övernaturliga varelser, en parallellvärld, en portal och ett uppdrag.

När du skriver ett författarporträtt behöver du skriva om vilken genre boken hör till och vilka genretypiska drag du hittar i boken. Det är en stor fördel om du kan jämföra boken med andra böcker i samma genre som du läst. Då kan du kanske också jämföra författarna med varandra, vad de skriver om och vilka berättargrepp de använder sig av.

I artikeln om Ransom Riggs jämförs hans bok med ett par böcker som tillhör samma typ av fantasy, urban fantasy.

Om fakta och åsikter

För att kunna skriva ett bra författarporträtt behöver du kunskaper om hur du skriver en sakprosatekst, det vill säga en faktatext. När du skriver en sakprosatekst är det viktigt att kunna skilja mellan fakta och åsikter. *Fakta* bygger på uppgifter som alla är överens om är riktiga. Sådana uppgifter är opartiska och de kallas *objektiva*. *Åsikter* däremot är *subjektiva*. Olika personer kan ha helt olika åsikter i en fråga och ingen åsikt är mer sann än en annan.

Fakta och åsikter i författarporträttet

En möjlighet är att du i ditt författarporträtt delar upp texten i en faktadel om författaren och en värderingsdel, där du skriver vad du tycker om boken. Men när du ska skriva den här typen av text, där din egen analys är det viktigaste, blir det lite stelt och tråkigt om du delar upp texten med fakta för sig och åsikter för sig.

I ditt författarporträtt passar det bättre att *väva ihop värderingar och fakta*. Den metoden används i författarporträttet om Ransom Riggs och *Miss Peregrines hem för besynnerliga barn*. I det här exemplet är faktadelen i fetstil, resten är en värdering.

Handlingen är kronologiskt berättad, förutom då Jacob går in i loopen. Då förflyttas han tillbaka till den tredje september 1940. Författaren är duktig på att skapa stämning och bygga upp förväntningar.

Läsaren förstår vad som är fakta och vad som är åsikter eftersom åsikter uttrycks med värderande ord som "duktig".

2 Hitta värderande ord

Gå igenom författarporträttet om Ransom Riggs och hans bok och skriv ner alla värderande ord som du hittar. Är det mest positivt laddade eller negativt laddade ord?

Kom nära källan

När du skriver ett författarporträtt om en nutida författare är det inte så troligt att du kan använda dig av Nationalencyklopedin (NE) och vetenskapliga artiklar som har extra hög trovärdighet. Det uppslagsverk som är snabbast med att skriva om nya författare är Wikipedia. Det är ett uppslagsverk som inte kontrolleras på samma sätt som NE, så du behöver dubbelkolla uppgifter därifrån med en annan källa. Det kallas att korsreferera.

Det troliga är att du till stor del får bygga ditt författarporträtt på tidningsartiklar. Om tidningsartiklar kan man säga att de blir mer trovärdiga ju närmare källan man kommer. Därför är artiklar som innehåller intervjuer med författaren bättre än artiklar där du inte vet var journalisten fått sina uppgifter ifrån.

Till porträttet av Ransom Riggs har flera artiklar som innehåller intervjuer använts och för att komma närmare källan återger författarporträttet ett citat av Riggs från en av intervjuerna.

Information om olika källors trovärdighet hittar du [här](#).

Målgrupp

Innan du skriver en text ska du ha bestämt vilka läsare du vänder dig till. Du ska anpassa ditt språk och innehåll beroende på om det är barn, ungdomar eller vuxna som ska läsa din text.

Ett författarporträtt bygger på att du använder dig av ganska komplicerade begrepp som *kronologisk*, *budskap* och *stil*. Målgruppen blir då ungdomar och vuxna, för texten blir för svår för barn. Författarporträttet om Ransom Riggs vänder sig också just till unga vuxna och äldre.

Disposition

Att syftet både är att informera och skriva på ett intressant och engagerande sätt påverkar din planering av författarporträttet. Här följer ett förslag på hur du kan disponera innehållet.

Inledning

Vad är speciellt med den bok som du har läst? Använd dig av det och skriv en inledning som väcker intresse för boken och för resten av din artikel. Du kanske till och med kan använda dig av ett viktigt citat från boken som säger något om vad som är så speciellt med den.

Presentera författaren, boken och genren

Därefter kommer den största delen av artikeln, där du presenterar författaren och kopplar ihop hans eller hennes erfarenheter med boken. I den här delen av porträttet ska du också beskriva boken och förklara vilken genre boken tillhör. Gör också jämförelser mellan "din" författare och bok och andra i samma genre.

Även i din presentation ska du tänka på att texten ska vara omväxlande och intressant. Det blir den enklare om du varvar fakta med åsikter och citat med dina egna resonemang.

Avslutning och källor

Det är bra om du som avslutning kan sammanfatta det viktigaste som du kommit fram till i ditt porträtt.

Redovisa också de källor du använt dig av. Skriv titlar, namn på artikelförfattare, var de publicerades och årtal.

Slutuppgift

A Ditt eget författarporträtt

Välj en bok av en modern författare som du vill läsa. Ta reda på fakta om författarens bakgrund, liv och erfarenheter och om vad författaren har skrivit för slags böcker. Använd trovärdiga källor och gärna intervjuer med författaren. Anteckna vilka källor du hittat.

Läs sedan boken. Medan du läser är det bra om du tar anteckningar på intressanta saker som du hittar. Kopplingar mellan boken och författaren, olika berättargrepp, dina tankar om huvudpersonen och så vidare. Anteckna sidnummer i boken så att du lätt kan hitta tillbaka till rätt stycken längre fram.

När du har läst klart boken och har tillräckligt med information om författaren, är det dags att skriva författarporträttet. Tänk dig att ditt porträtt ska informera unga eller vuxna besökare på biblioteket om boken och författaren. Använd gärna bilder och gör en snygg layout!

Och du glömmer väl inte vad du lärt dig:

- ☐ Gör kopplingar mellan författaren och boken.
- ☐ Beskriv bokens handling och huvudpersoner.
- ☐ Beskriv hur boken är uppbyggd.
- ☐ Berätta vilken genre boken tillhör och hur man märker det. Gör jämförelser mellan boken och andra i samma genre.
- ☐ Varva fakta och åsikter.
- ☐ Se till att välja källor där du kommer så nära källan som möjligt.
- ☐ Anpassa ditt språk så att det passar att läsas av ungdomar och vuxna.
- ☐ Disponera porträttet med en inledning, huvuddel och avslutning.
- ☐ Redovisa vilka källor du har använt.

Lämna in ditt författarporträtt i Lärum.

B Föredraget

När du är klar med ditt författarporträtt ska du presentera ditt arbete muntligt för en grupp av klassen. Ni blir ca 5 i varje grupp. Du har de uppgifter du behöver till föredraget i ditt skrivna författarporträtt. Men det betyder inte att du ska ställa dig framför gruppen och läsa innantill ur texten! Din uppgift är att fånga publiken och göra redovisningen intressant och omväxlande.

Ett bra sätt att lyckas med det är att du har dina huvudpunkter i ett bildspel, ex Google slides/Prezi/Keynote, istället för nedskrivna på en lapp. Då kan du dessutom lägga in några bilder på författaren och annat

som du pratar om. En stor fördel med detta är att du inte behöver ha publikens blickar på dig hela tiden.

Som publik i gruppen kommer alla att få ut underlag för att ge skriftlig respons till den som presenterar.